

Медведєва Юлія Юрїївна (Запорїжжя) – кандидат соціологічних наук, докторант кафедри соціології та соціальної роботи Класичного приватного університету, м. Запорїжжя

РЕЛІГІЙНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ / КОНТРОМДЕРНІЗАЦІЇ ПРАВОСЛАВ'Я В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ М. ВЕБЕРА

Відносини православ'я та держави в контексті веберівської теорії харизматичного панування можна унаочнено спостерігати, аналізуючи історію після жовтневого перевороту 1917 р. М. Вебер на початку століття, вивчаючи демократичні рухи в Російській імперії, вказував на відсутність в програмних вимогах цих рухів, в першу чергу, цілей встановлення правової держави і захисту прав особистості. Вебер відзначав, що російські соціал-демократи наполягають на економічному перевороті, на "усуспільненні" власності, без будь-яких політичних і правових гарантій для людини. З веберівської теорії суспільства випливає висновок про те, що боротьба за політичні та соціальні свободи не повинна привести до зміни капіталізму соціалізмом. Автор, вивчивши теорію соціалізму, вважав, що на практиці побудова суспільства справедливості і загального благоденства є неможливою. Вебер, досліджуючи духовну атмосферу православ'я і визначивши панівні етико-релігійні цінності дійшов до висновку про те, що капіталізм як продукт культури західноєвропейського типу потребує переважання і панування індивідуалістичної культури раціоналістичного типу. Під впливом особливих форм спілкування і спільнот, створених общинним укладом життя і православним духовно-релігійним світоглядним досвідом умови для його розвитку, на думку дослідника, є малосприятливими. Це є пов'язаним із тим, що православ'я сприяє штучній харизматизації традиційних лідерів, на тлі чого відбувається профанування харизми і втрата її як чинника соціальних перетворень.

Вивчаючи становище православної церкви, Вебер відзначав, що вона перебуває в стані застою і залишається в стороні від розвитку життя. Описуючи питання про перспективи релігійних перетворень, Вебер вказує, що звільнення церкви від чиновництва і введення інституту патріархів були б заходами релігійної реформації, проте, його висновок щодо модернізації православ'я є песимістичним: навіть реформована православна церква не змогла б стати носієм і захисницею ідей демократії і свободи і провідником модерну.